

Облік і оподаткування

УДК 005.336.5

Яценко Наталя Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і фінансів

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Yatsenko Natalya

Candidate of Economic Sciences,

Associate Professor Department of Accounting and Finance

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Хоменко Людмила Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і фінансів

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Khomenko Liudmyla

Candidate of Economic Sciences,

Associate Professor Department of Accounting and Finance

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

Мельничук Анастасія Володимирівна

студентка другого (магістерського) рівня

Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Melnychuk Anastasiia

Student of the second (Master's) Level of the

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

**ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS ФАХІВЦІВ В
БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ**

THE EVOLUTION OF THE FORMATION OF SOFT SKILLS OF ACCOUNTING SPECIALISTS

***Анотація.** Вступ. У сучасних умовах, коли багато функцій, які раніше виконувались бухгалтерами, сьогодні успішно автоматизуються системами обліку, при цьому актуалізується потреба у розвитку soft skills фахівців з обліку, для того щоб відповідати вимогам сучасного ринку праці, адже мати відповідну освіту та досвід роботи вже не достатньо. Якщо раніше основним акцентом були технічні навички, то зараз все більше уваги приділяється комунікації, командній роботі та здатності до адаптації. Для успішного працевлаштування на ринку праці, бухгалтер повинен володіти не лише професійними компетентностями, але й широким спектром комунікативних навичок та особистісних умінь. У дослідженні визначено зміст, еволюцію формування та перспективи розвитку soft skills для створення значної зміни у побудові власних освітніх і професійних стратегій, а також навичок і вмінь професійного бухгалтера. Досліджено взаємозв'язок між навичками soft skills такими як навички спілкування, управління часом і вирішення проблем та кар'єрою бухгалтера. Наголошується, що впродовж кількох останніх декад суттєво ускладнилися вимоги роботодавців до набору компетенцій і навичок робітників. У статті акцентовано увагу на тому, що з точки зору потенціального роботодавця для спеціалістів у сфері обліку та аудиту найперспективнішими та такими, що потребують розвитку, є такі основні ключові soft skills як комунікативні навички, критичне мислення, навички міжособистісного спілкування, інформаційна та цифрова грамотність, етичність, емоційний інтелект тощо. Обґрунтовано важливість розуміння сучасних тенденцій у переході до популяризації розвитку soft skills у межах освітньої підготовки і професійної*

перепідготовки фахівців з бухгалтерського обліку задля ефективного здійснення ними професійної діяльності. Розглянуто передумови необхідності розвивати саме ті навички, які найбільш затребувані в даний момент серед роботодавців та подано перелік універсальних компетенцій та *soft-skills* бухгалтера в сучасних умовах.

Ключові слова: бухгалтер, *soft skills*, комунікативні навички, бухгалтерський облік.

Summary. *Introduction.* In modern conditions, when many functions that were previously performed by accountants are successfully automated by accounting systems, the need for the development of soft skills of accounting specialists to meet the requirements of the modern labor market is becoming more urgent. It is no longer enough to have the appropriate education and work experience. While hard skills used to be the main focus, now more and more attention is being paid to communication, teamwork and adaptability. For successful employment on the labor market, an accountant must possess not only professional competencies, but also a wide range of communication skills and personal skills. The content, evolution of the formation and development prospects of soft skills to create a significant change in the construction of one's own educational and professional strategies, as well as the skills and abilities of a professional accountant are determined in the study. The relationship between soft skills (such as communication, time management, and problem solving skills) and an accounting career is shown. It is emphasized that over the past several decades, the requirements of employers for the set of competencies and skills of workers have become significantly more complicated. The article focuses on the fact that from the point of view of a potential employer for accounting and auditing specialists, the most promising and those in need of development are such basic key

soft skills as communication skills, critical thinking, interpersonal communication skills, information and digital literacy, ethics, emotional intelligence, etc. The importance of understanding modern trends in the transition to the popularization of the development of soft skills within the educational training and professional retraining of accounting specialists in order to effectively carry out their professional activities is substantiated. The prerequisites for the need to develop precisely those skills that are most in demand among employers are considered, and a list of universal competencies and soft-skills of an accountant in modern conditions is presented

Key words: *accountant, soft skills, communication skills, accounting.*

Постановка проблеми. Протягом останніх двох-трьох десятиліть бухгалтерська професія зазнала значних змін внаслідок широкої комерціалізації її послуг. Лідери в галузі бухгалтерського обліку активно пристосовуються до цих змін, впроваджують принципи постійного вдосконалення, генерують нові ідеї та мотивують інших членів команди бухгалтерів до реалізації концепції «навчання впродовж життя» шляхом здобуття нових знань і планомірного розвитку вмінь і навичок.

Відповідно, стереотипне сприйняття бухгалтерів як тих, хто цілими днями сидить за столом, перед електронною таблицею, не звертаючи уваги на навколишній світ, залишилося в минулому. Лідери бухгалтерського обліку приймають активну участь у розробці бізнес-стратегії. У світі, який стає все більш цифровим, комп'ютеризованим та автоматизованим, soft skills можуть стати відмінною рисою між двома співробітниками, які конкурують за одне і те ж підвищення або посаду в галузі бухгалтерського обліку і аудиту. При цьому лідерство і ефективне господарювання у сучасних умовах вимагає

бухгалтерських soft skills, а їх розвиток допомагає співробітникам стати більш різнобічними та затребуваними професіоналами [8].

Як свідчать проведені дослідження [14] багато роботодавців вважають, що soft skills є важливішими, ніж професійні навички, оскільки вони дозволяють ефективніше спілкуватися та працювати з людьми у різних компаніях та професійних колах, що підкреслює актуальність обраної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження, що стосуються проблематики soft skills, поширені у світовій науці. Вивчення soft skills було розпочато в середині 70-х років ХХ ст. у працях зарубіжних учених. Перші дослідження показали, що для цілей найму, навчання та просування по службі важливо було зосередитися на навичках, які можна було б розвинути в процесі навчання і які могли б призвести до ефективної роботи. Ці ідеї були визнані і набули широкого поширення [3].

Найактивніші наукові розробки у галузі вивчення soft skills розпочалися з початку 2000-х рр., це було пов'язано з прийняттям Болонської декларації та збільшенням кількості молодих фахівців маючих вищу освіту. В результаті дослідники дійшли спільної думки про важливість володіння здобувачами soft skills для успішної побудови кар'єри [7].

Цей факт послужив основою для подальших наукових досліджень, у яких soft skills вивчалися з погляду національного досвіду різних країн, таких як: Австралія [5], Йорданія [6], В'єтнам [11], Малайзія [9, 12], Польща [10] та ін.

Наступним етапом були наукові дослідження пов'язані з запровадженням soft skills у програми вищої професійної освіти [2]. Авторами українських публікацій про soft skills є С. Король та А. Ключко [17], О. Лугова [14], М. Кітченко та О. Михасик [16], В. Микульський [18], І. Плікус [19] та багато інших.

Еволюція soft skills у формуванні спеціалістів з бухгалтерського обліку відображає мінливі вимоги професії. У міру того, як бухгалтерські функції стають все більш багатограними та взаємопов'язаними з іншими бізнес-функціями, здатність поєднувати hard skills (професійні навички) із soft skills (особистісними навичками) є важливою підставою для успіху в цій галузі.

Важливо зауважити, що більшість дослідників, зокрема J. Valcar [2] та M. Groh [6] погоджуються з тим, що hard skills являють собою професіоналізм у широкому сенсі і отримують відображення у профільній компетенції, експертних знаннях та технічній кваліфікації. Водночас soft skills, на думку О. Лугової [14], з якою ми погоджуємося, є не менш важливими і являють собою соціальні та емоційно-комунікативні навички, що на практиці означає наявність універсальних компетенцій, відповідність дій цінностям та етичну поведінку. Ряд дослідників, серед яких В. Микульський [18] та І. Плікус [19], наголошують на необхідності виокремлення ще й digital skills як сукупності навичок сучасного обізнаного в цифровізації фахівця, до числа яких відносять здатність раціонально та безпечно використовувати гаджети, вільно орієнтуватися в Інтернет та соціальних мережах тощо.

Однак, в межах згаданих досліджень автори не акцентували увагу на тому, які професійні компетентності, пов'язані з м'якими навичками та стануть важливими для майбутніх напрямків діяльності бухгалтера. В Україні наразі недостатньо проведених досліджень з даної теми. Відповідно, аналіз цієї проблематики є перспективним й заслуговує на увагу, оскільки він дозволить визначити тенденції формування і розвитку комплексу soft skills, що сприятиме успішній та повноцінній діловій кар'єрі у сфері обліку та аудиту. Усе вище викладене обґрунтовує актуальність та практичну значущість дослідження.

Метою є дослідження еволюції формування soft skills у фахівців бухгалтерського обліку в сучасних умовах, аналіз сутності та ролі м'яких навичок бухгалтера в контексті сучасних вимог бізнесу.

Результати дослідження. Еволюція формування м'яких навичок у бухгалтера відбувається в контексті швидко змінюючогося сучасного бізнесу та технологічного прогресу. Традиційні навички бухгалтера, такі як складання бухгалтерської звітності та фінансовий аналіз, все ще є важливими, але сучасні вимоги до професійних навичок включають ширший спектр soft skills, які сприяють ефективному функціонуванню та успіху у роботі.

Сучасні визначення м'яких навичок підкреслюють їх важливість у різних аспектах особистого та професійного життя. М'які навички, які часто називають міжособистісними або нетехнічними навичками [15]; такими, що стосуються міжособистісних взаємин та спілкування з іншими людьми [17] або такими, що охоплюють широкий спектр атрибутів і поведінки, які дозволяють людям ефективно взаємодіяти з іншими, орієнтуватися в соціальних і робочих ситуаціях і досягати особистих і організаційних цілей [16].

Беззаперечним є той факт, що soft skills є важливим аспектом роботи бухгалтера, оскільки вони допомагають взаємодіяти з колегами, клієнтами та іншими зацікавленими сторонами [1]. Узагальнивши результати досліджень [3-6; 9-12], можемо стверджувати, що основними soft skills, важливими для ділової кар'єри бухгалтерів є:

1) **Комунікація:** здатність ефективно спілкуватися з колегами, клієнтами та іншими зацікавленими сторонами. Це включає ясне висловлювання, слухання, вміння пояснити складну інформацію та встановлення позитивних міжособистісних зв'язків.

2) Керівництво: здатність керувати та організовувати роботу, виявляти лідерські якості та координувати зусилля команди.

3) Аналітичні навички: здатність аналізувати фінансові дані, розуміти їх сутність і виявляти тенденції, що допомагають в прийнятті стратегічних рішень.

4) Проблемне мислення: здатність ідентифікувати проблеми, розуміти їх причини та розробляти ефективні рішення.

5) Креативність: здатність думати творчо і застосовувати інноваційні підходи до вирішення проблем.

6) Гнучкість та адаптивність: здатність пристосовуватися до змін, швидко реагувати на нові вимоги та знаходити рішення в незвичайних ситуаціях.

7) Самоорганізація: здатність планувати та керувати своїм часом, встановлювати пріоритети та виконувати завдання вчасно.

8) Етика роботи: здатність діяти згідно з етичними принципами та дотримуватися конфіденційності фінансової інформації.

9) Командний дух: здатність співпрацювати з іншими членами команди, ділитися знаннями та підтримувати один одного [4].

Якщо раніше основним акцентом були технічні навички, то зараз все більше уваги приділяється комунікації, командній роботі та здатності до адаптації (рис.1). Роботодавці шукають кандидатів, які мають всебічну освіту та здатні ефективно працювати з іншими, а також керувати змінами. Ця тенденція розвиватиметься й в найближчі роки.

Традиційно професія бухгалтера в основному була зосереджена на технічних навичках (*hard skills*) і знаннях фінансових принципів. Однак у міру розвитку бізнес-ландшафту з'явилися й навички, необхідні спеціалістам з бухгалтерського обліку. *Soft-skills*, пов'язані з лідерством, включаючи

делегування, прийняття рішень і управління командою, а також емоційний інтелект стають все більш важливими. З наведеного вище огляду еволюції soft skills у формуванні спеціалістів з бухгалтерського обліку можемо зробити наступні висновки:

1) зростає потреба у розвитку комунікативних навичок (в т.ч. і цифрової комунікації), адже спеціаліст з обліку надає фінансову інформацію як фінансовим, так і нефінансовим зацікавленим сторонам (сюди можна віднести складання звітності, проведення презентацій і передачу складних фінансових концепцій у зрозумілій формі);

Рис. 1. Перелік універсальних компетенцій та soft-skills бухгалтера в сучасних умовах

Джерело: сформовано авторами на основі [5-7; 13; 15]

2) співпраця стає все більш важливою в сучасному бухгалтерському обліку. Обліковці часто працюють у міжфункціональних командах, і вміння співпрацювати з колегами з різних відділів і професій вимагає навичок вирішення конфліктів, компромісу та командної роботи;

3) професія бухгалтера зазнала значних змін завдяки розвитку технологій. Сучасні фахівці з обліку мають бути готовими регулярно вивчати нове програмне забезпечення та діджитал-інструменти, оскільки здатність сприймати зміни та швидко адаптуватися до нових способів роботи є цінним soft skill;

4) такі навички, як критичне мислення та вирішення проблем мають вирішальне значення для спеціалістів з бухгалтерського обліку у контексті аналізу фінансових даних, виявлення ризиків та загроз для діяльності суб'єкта господарювання та надання стратегічних рекомендацій щодо їх мінімізації;

5) чесність та етична поведінка мають першочергове значення у підготовці спеціалістів з бухгалтерського обліку та аудиту. Крім того, soft skills, пов'язані з управлінням часом необхідні для визначення пріоритетів завдань, дотримання термінів і підтримки продуктивності.

Таким чином, у найближчому майбутньому підвищеним попитом будуть користуватися фахівці у сфері обліку та аудиту, які мають широкий спектр вмінь, навичок і інтересів. На таких посадах, як аудитори або консультанти, фахівці з бухгалтерського обліку повинні будувати та підтримувати міцні відносини з клієнтами. Такі soft skills як активне слухання, емпатія та ефективне обслуговування мають вирішальне значення для задоволення клієнтів.

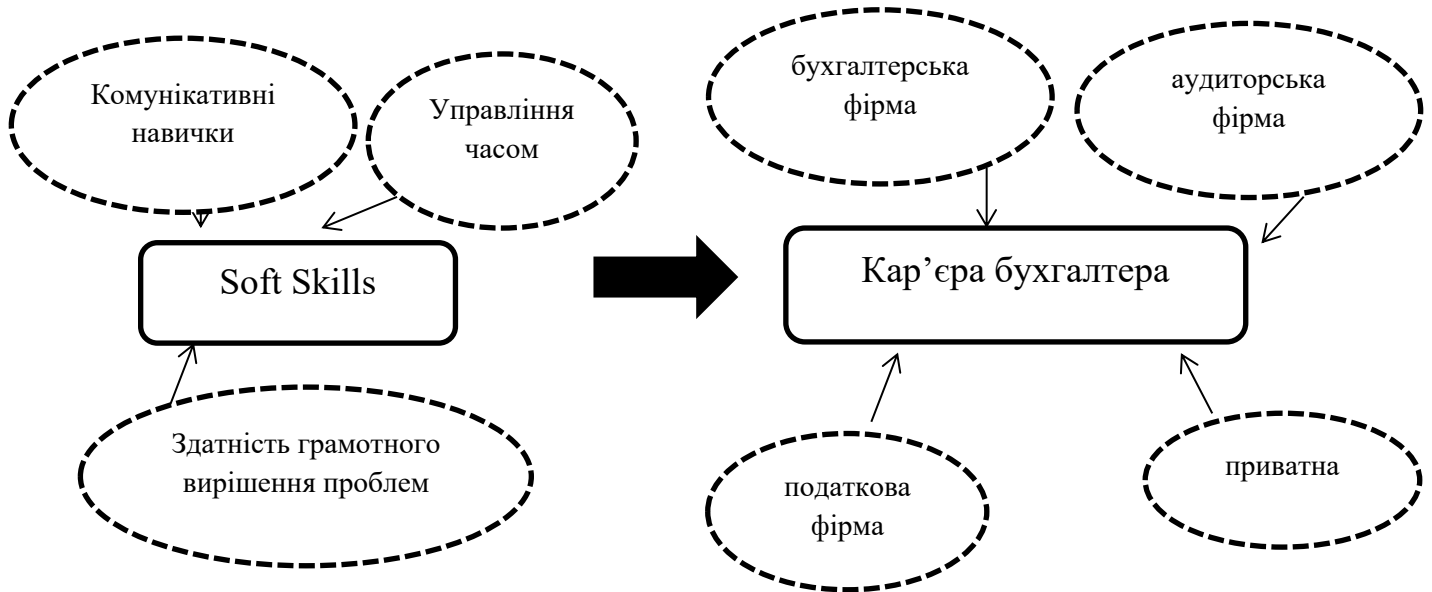

Рис. 2. Soft skills, які найчастіше розглядаються серед роботодавців

Джерело: розроблено авторами

На рис. 2, наведені soft skills, які найчастіше розглядаються серед роботодавців як такі, що дозволяють використовувати і професійний бекграунд працівників, і їх профільні компетенції. Це пов'язано з тим, що подібний «поліпотенціал» становить переваги і для робітника, і для роботодавця.

У таблиці 1 відображено п'ять найкращих м'яких навичок з точки зору роботодавця.

Таблиця 1

П'ять найкращих м'яких навичок з точки зору роботодавця

Автори	П'ять найважливіших soft skills				
Weaver and Kulesza (2013)	вирішення проблем	критичне/стратегічне мислення	управління часом та гарна організація	записки та навички письма	передові навички
Hart Research Associates (2013)	критичне мислення	вирішення проблем	письмове та усне спілкування	прикладні знання в реальному застосуванні	етичність і чесність
Хольцманом і Крафтом (2011)	комунікативні навички	управління часом	мовленнєве спілкування	етичне розуміння	адаптація до змін

AICPA Vision 2011 (1999)	навички міжособистісного спілкування	лідерські здібності	стратегічне та критичне мислення	орієнтація на клієнта, клієнта, ринок	інтерпретація збіжної інформації
LEAP (2007)	навички командної роботи в різних групах	критичне мислення та аналітичне міркування	письмове та усне спілкування	інформаційна грамотність	креативність
Blanthorne, Bhamornsiri, and Guinn (2005)	технічні знання	комунікативні навички	навички міжособистісного спілкування	адміністративні навички	навички управління

Джерело: розроблено авторами

Згідно з Weaver and Kulesza (2013) і Hart Research Associates (2013), вирішення проблем є одним із п'яти головних пріоритетів з точки зору роботодавця. Згідно з Вівером і Кулешою (2013) і Хольцманом і Крафтом (2011), управління часом є дуже важливою м'якою навичкою, якій повинні навчитися студенти. Hart Research Associates (2013), AICPA Vision 2011 (1999), LEAP (2007) і Blanthorne, Bhamornsiri, and Guinn (2005) показують, що комунікативні навички повинні опанувати учні [13].

Перспективи розвитку soft skills у бухгалтера відкриті і досить багатообіцяючі. Оскільки середовище бізнесу постійно змінюється, бухгалтерам дедалі більше потрібно володіти широким спектром міжособистісних навичок.

У світі спостерігаються надзвичайно високі очікування щодо скорочення традиційної зайнятості через автоматизацію. За прогнозами аналітиків [14], до 2030 року свою актуальність втратять 400 млн робочих місць (це 15% від наявних у світі). Фактично це означає, що ті сфери діяльності, в яких є алгоритмізована праця, будуть автоматизовані. Проте, складні спеціальності (до їх числа входить облік та аудит) автоматизувати складно через необхідність застосування критичного мислення.

На основі вищенаведеного узагальнимо перспективи розвитку soft skills у бухгалтера:

1. Лідерські навички: бухгалтер може розвивати свої лідерські якості, навчаючись керувати проектами, командами або брати на себе більше відповідальності у своїй організації. Це допоможе розширити можливості кар'єрного росту для фахівця.

2. Міжкультурна компетентність: зростання глобалізації означає, що бухгалтери все частіше працюють з клієнтами, колегами та партнерами з різних культур. Розвиток міжкультурної компетентності допоможе краще розуміти й адаптуватися до різних цінностей, норм та комунікаційних стилів.

3. Комунікація та спілкування: бухгалтери повинні розвивати свої навички усної та письмової комунікації, а також вміння ефективно спілкуватися з клієнтами, колегами та іншими зацікавленими сторонами. Це включає вміння слухати, пояснювати складну інформацію і будувати відносини з людьми.

4. Технологічна грамотність: з розвитком технологій, бухгалтери повинні володіти навичками використання різноманітних програмних забезпечення, автоматизованих систем та інструментів для обробки фінансової інформації.

Висновки. Розвиток soft skills є дуже важливим для бухгалтерів. Бухгалтери все частіше взаємодіють з клієнтами та їхні комунікаційні навички впливають на задоволення клієнтів і взаємодію з ними. Можливість ефективно спілкуватися з клієнтами допоможе зберегти і розширити базу клієнтів.

На сучасних підприємствах бухгалтери все частіше працюють у команді з іншими відділами та фахівцями. Здатність співпрацювати,

вирішувати конфлікти та підтримувати позитивні взаємини з колегами є ключовою для успішної роботи.

Розвиток аналітичних навичок допоможе бухгалтерам виявляти тенденції, робити стратегічні розрахунки та приймати обґрунтовані рішення на основі фінансових даних. Це дозволить бухгалтерам стати цінними консультантами для бізнесу та керівництва. До того ж розвиток soft skills сприяє особистому зростанню та самосвідомості, він допомагає розширити світогляд, стати більш адаптованим до змін, розуміти різні точки зору та розвивати креативне мислення.

Загалом, розвиток soft skills у бухгалтера відкриває багато можливостей для його кар'єри. Національні освітні заклади та професійні організації бухгалтерів мають відігравати провідну роль у формуванні чіткого розуміння бухгалтерами про важливість soft skills у їх професійній діяльності.

Література

1. 7 soft skills needed for accounting in 2020 and beyond. *Kaplan*. 2020. URL: <https://kaplan.co.uk/insights/article-detail/insights/2020/02/27/7-soft-skills-needed-for-accounting-in-2020-and-beyond> (дата звернення: 02.10.2023).
2. Balcar J. Is it Better to Invest in Hard or Soft Skills? *The Economic and Labour Relations Review*. 2016. № 27(4). P. 453-470. doi: <https://doi.org/10.1177/1035304616674613>.
3. Clokie T.L., Fourie E. Graduate Employability and Communication Competence: Are Undergraduates Taught Relevant Skills? *Business Professional Community Quarterly*. 2016. № 79(4). P. 442-463. doi: <https://doi.org/10.1177/2329490616657635>.

4. Communication and Leadership are Important Accounting Skills Too. *Merrimack College*. URL: <https://online.merrimack.edu/accounting-soft-skills/> (дата звернення: 02.10.2023).
5. Gribble C., Blackmore J., Rahimi M. Challenges to Providing Work Integrated Learning to International Business Students at Australian Universities. *Higher Education, Skills and Work Based Learning*. 2015. № 5(4). P. 401-416. doi: <https://doi.org/10.1108/HESWBL-04-2015-0015>.
6. Groh M., Krishnan N., McKenzie D., Vishwanath T. The Impact of Soft Skills Training on Female Youth Employment: Evidence from a Randomized Experiment in Jordan. *IZA Journal of Labor & Development*. 2016. P. 5-9. doi: <https://doi.org/10.1186/s40175-016-0055-9>.
7. Mok K.H., Han X., Jiang J., Zhang X. International and Transnational Education for Whose Interests? A Study on the Career Development of Chinese Students. *Higher Education Quarterly*. 2018. № 72(3). P. 208-223. doi: <https://doi.org/10.1111/hequ.12165>.
8. Ramlall S., Ramlall D. The Value of Soft-Skills in the Accounting Profession: Perspectives of Current Accounting Students. *Advances in Research*. 2014. 2(11). P. 645-654. Article no. AIR.2014.11.008. URL: https://www.academia.edu/35595518/The_Value_of_Soft_Skills_in_the_Accounting_Profession_Perspectives_of_Current_Accounting_Students (дата звернення: 05.10.2023).
9. Suppramaniam S., Siew P.H.K., Ainara G. An Employability Assessment of Fresh Business Graduates in Kuala Lumpur from the Perspective of Employers. *International Journal of Recent Technology and Engineering*. 2019. 7(5s). P. 307-317. URL: <https://www.ijrte.org/wp-content/uploads/papers/v7i5s/ES2160017519.pdf> (дата звернення: 03.10.2023).

10. Turek K., Perek-Bialas J. The Role of Employers' Opinions about Skills and Productivity of Older Workers: Example of Poland. *Employee Relations*. 2013. 35(6). P. 648-664. doi: <https://doi.org/10.1108/ER-04-2013-0039>.
11. Vu Anh T.L., Le Quoc T. Development Orientation for Higher Education Training Programme of Mechanical Engineering in Industrial Revolution 4.0: A Perspective in Vietnam. *Journal of Mechanical Engineering Research and Developments*. 2019. 42(1). P. 71-73. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/6c9f/2183dccb033818ea8f4f0b2d50be0dbc3d71.pdf> (дата звернення: 01.10.2023).
12. Wahab D.A., Peng T.N., Jani R. Interregional Migration and Graduate Earning in Malaysia. *Institutions and Economies*. 2020. 12(2). P. 107-128. URL: <https://ijie.um.edu.my/index.php/ijie/article/view/20268/11586> (дата звернення: 13.10.2023).
13. Weaver P., Kulesza M. Critical skills for new accounting hires: What's missing from traditional college education? *Academy of Business Research Journal*. 2014. № 4. P. 34-49.
14. Jobs lost, jobs gained: What the future of work will mean for jobs, skills, and wages. *McKinsey Global Institute*. 2022. URL: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/jobs-lost-jobs-gained-what-the-future-of-work-will-mean-for-jobs-skills-and-wages> (дата звернення: 15.10.2023).
15. Luhova O. Soft Skills of a Modern Successful Accountant. *Modern Economics*. 2023. № 37. P. 72-77. doi: [https://doi.org/10.31521/modecon.V37\(2023\)-10](https://doi.org/10.31521/modecon.V37(2023)-10).
16. Михасик О. Д., Кітченко М. І. Професія бухгалтера в Україні: сучасні виклики та перспективи. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2017. № 12. С. 36-40.

17. Король С., Клочко А. Hard та soft skills бухгалтера. *Вісник КНТЕУ*. 2020. № 3. С. 147-159. URL: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2020/03/13.pdf> (дата звернення: 06.10.2023).
18. Микульський В.С. Трансформація професії бухгалтера в умовах диджиталізації управління. *Економіка АПК*. 2019. № 6. С. 103-107.
19. Плікус І.Й., Осадча О.О., Жукова Т.А. Розвиток професії «бухгалтер» в умовах цифрової адженди: емпіричні дослідження щодо майбутнього професії. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 29. С. 589-594.

References

1. 7 soft skills needed for accounting in 2020 and beyond. (2020). *Kaplan*. URL: <https://kaplan.co.uk/insights/article-detail/insights/2020/02/27/7-soft-skills-needed-for-accounting-in-2020-and-beyond>.
2. Balcar, J. (2016). Is it Better to Invest in Hard or Soft Skills? *The Economic and Labour Relations Review*, 27(4), 453-470. doi: <https://doi.org/10.1177/1035304616674613>.
3. Clokie, T.L., & Fourie, E. (2016). Graduate Employability and Communication Competence: Are Undergraduates Taught Relevant Skills? *Business Professional Community Quarterly*, 79(4), 442-463. doi: <https://doi.org/10.1177/2329490616657635>.
4. Communication and Leadership are Important Accounting Skills Too. *Merrimack College*. Retrieved from <https://online.merrimack.edu/accounting-soft-skills/>.
5. Gribble, C., Blackmore, J., & Rahimi, M. (2015). Challenges to Providing Work Integrated Learning to International Business Students at Australian Universities. *Higher Education, Skills and Work Based Learning*, 5(4), 401-416. doi: <https://doi.org/10.1108/HESWBL-04-2015-0015>.

6. Groh, M., Krishnan, N., McKenzie, D., & Vishwanath, T. (2016). The Impact of Soft Skills Training on Female Youth Employment: Evidence from a Randomized Experiment in Jordan. *IZA Journal of Labor & Development*, 5-9. doi: <https://doi.org/10.1186/s40175-016-0055-9>.
7. Mok, K.H., Han, X., Jiang, J., & Zhang, X. (2018). International and Transnational Education for Whose Interests? A Study on the Career Development of Chinese Students. *Higher Education Quarterly*, 72(3), 208-223. doi: <https://doi.org/10.1111/hequ.12165>.
8. Ramlall, S., & Ramlall, D. (2014). The Value of Soft-Skills in the Accounting Profession: Perspectives of Current Accounting Students. *Advances in Research*, 2(11), 645-654. Article no. AIR.2014.11.008. Retrieved from https://www.academia.edu/35595518/The_Value_of_Soft_Skills_in_the_Accounting_Profession_Perspectives_of_Current_Accounting_Students.
9. Suppramaniam, S., Siew, P.H.K., & Ainara, G. (2019). An Employability Assessment of Fresh Business Graduates in Kuala Lumpur from the Perspective of Employers. *International Journal of Recent Technology and Engineering*, 7(5s), 307-317. Retrieved from <https://www.ijrte.org/wp-content/uploads/papers/v7i5s/ES2160017519.pdf>.
10. Turek, K., & Perek-Bialas, J. (2013). The Role of Employers Opinions about Skills and Productivity of Older Workers: Example of Poland. *Employee Relations*, 35(6), 648-664. doi: <https://doi.org/10.1108/ER-04-2013-0039>.
11. Vu, Anh T.L., & Le, Quoc T. (2019). Development Orientation for Higher Education Training Programme of Mechanical Engineering in Industrial Revolution 4.0: A Perspective in Vietnam. *Journal of Mechanical Engineering Research and Developments*, 42(1), 71-73. Retrieved from <https://pdfs.semanticscholar.org/6c9f/2183dccb033818ea8f4f0b2d50be0dbc3d71.pdf>.

12. Wahab, D.A., Peng, T.N., & Jani, R. (2020). Interregional Migration and Graduate Earning in Malaysia. *Institutions and Economies*, 12(2), 107-128. Retrieved from <https://ijie.um.edu.my/index.php/ijie/article/view/20268/11586>.
13. Weaver, P., & Kulesza, M. (2014). Critical skills for new accounting hires: Whats missing from traditional college education? *Academy of Business Research Journal*, 4, 34–49.
14. Jobs lost, jobs gained: What the future of work will mean for jobs, skills, and wages. (2022). *McKinsey Global Institute*. Retrieved from <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/jobs-lost-jobs-gained-what-the-future-of-work-will-mean-for-jobs-skills-and-wages>.
15. Luhova O. (2023). Soft Skills of a Modern Successful Accountant. *Modern Economics*, 37, 72-77. doi: [https://doi.org/10.31521/modecon.V37\(2023\)-10](https://doi.org/10.31521/modecon.V37(2023)-10).
16. Mykhasyk, O. D., & Kitchenko, M. I. (2017). Profesiia bukhhaltera v Ukraini: suchasni vyklyky ta perspektyvy [The accounting Profession in Ukraine: modern challenges and perspectives]. *Profesiina osvita: problemy i perspektyvy*, 12, 36-40 [in Ukrainian].
17. Korol, S., & Klochko, A. (2020). Hard ta soft skills bukhhaltera [Hard and soft skills of an accountant]. *Visnyk KNTEU*, 3, 147-159. Retrieved from <http://visnik.knute.edu.ua/files/2020/03/13.pdf> [in Ukrainian].
18. Mykul'skyi, V.S. (2019). Transformatsiia profesii bukhhaltera v umovakh dydzhitalizatsii upravlinnia. *Ekonomika APK*, 6, 103-107 [in Ukrainian].
19. Plikus, I.I., Osadcha, O.O., & Zhukova, T.A. (2019). Rozvytok profesii «bukhhalter» v umovakh tsyfrovoy adzhendy: empyrychni doslidzhennia shchodo maibutnoho profesii [Development of the profession of accountant in the context of digital transformation: empirical research on the future of the profession]. *Infrastruktura rynku*, 29, 589-594 [in Ukrainian].